

Инвазивни плевелни видове

Автор(и): проф. д-р Щелияна Калинова, Аграрен Университет Пловдив

Дата: 14.02.2019 Брой: 2/2019

Инвазивните видове се оказват бързо нарастваща заплаха за биологичното разнообразие както в Европа, така и у нас. Растенията, които навлизат в нови, чужди за тях местообитания, могат да отнемат част от територията на местната флора и да увредят околната среда са известни като инвазивни плевели.

Те оказват също така социално и икономическо въздействие, например върху здравето на човека / алергии/, селското стопанство и производството на храни. Нарастването на търговията, туризма и свободното движение на стоки през границите на страните членки на ЕС ускори тяхното разпространение. Инвазивните видове са реална заплаха за биологичното разнообразие в Европа. Освен това контролът на инвазивните видове води до допълнителни разходи. По-голямата част от инвазивните видове идва от Северна Америка и Азия. Съществуват редица примери - пачата трева, внесена от Азия през 19-ти век като декоративно растение, завладява първо Франция, а по-късно се разпространява в други европейски страни.

Значителен брой от инвазивните плевели произхожда обаче от една част на Европа и бива пренасян до друга част. Единният пазар на Европа и пътуването без граници поддържа този поток.

Многообразието на екологичните условия в България създава благоприятни условия за размножаването, разпространението и развитието на растителни видове от различни райони на света.

От 2007 г. България, като страна членка на ЕС, е хармонизирала напълно своето фитосанитарно законодателство с Европейската Директива **2000/29 с Наредба № 8** от 27.02. 2015 г. за фитосанитарен контрол, и редица нови за страната и с голямо икономическо значение видове не са обект на официален контрол.

В списъка на инвазивните видове у нас влизат редица плевели,

по важни от които са: **Пелинолистна амброзия**, *Ambrosia artemisifolia* L., сем. Asteraceae, **Синеочка**, *Commelina communis* L., сем. Commelinaceae, **Ива ксантифолия**, *Iva xanthifolia* Nutt., сем. Asteraceae, **Влакновидно просо**, *Panicum capillare* L., сем. Poaceae, **Розова метличина**- *Acroptilon repens*,

Пелинолистна амброзия, *Ambrosia artemisifolia* L., сем. Asteraceae

Разпространена е в САЩ, Канада, Мексико, Аржентина, в много страни на Европа, включително в Унгария, Сърбия, Украйна и др. Произхожда от Северна Америка. Освен като особено опасен плевел при всички полски, зеленчукови и фуражни култури, лозя, пасища и др. амброзията е много вредна и за здравето на хората с алергиите, които предизвиква.

Амброзията е сериозен конкурент на културните растения със своята мощна коренова система и обилна надземна маса по отношение на хранителните вещества и влагата в почвата. Амброзията е вредна и за хората и животните с образуването на огромните количества цветен пращец предизвикващ алергии. Тези алергии създават големи проблеми в страните с масово разпространение на този плевел. **Именно поради това със специален Регламент по отношение на максимално допустимите граници за *Ambrosia* spp. са включени изисквания при внос на фуражи, съдържанието на семена от *Ambrosia* spp да не надвишава 50 мг/кг.**

По външен вид тя наподобява обикновения пелин. Цялото растение е покрито с нежни, бели власинки. Горната повърхност на листата е тъмнозелена, а долната – сребристо-зелена. Тя е едnodомно растение. Мъжките цветове са жълти, събрани в кошнички, разположени в класовидни съцветия във връхните части на растенията, а кошничките с женските се намират в пазвите на листата или в основата на мъжките съцветия. Семенният плод има обратнойцевидна форма с ръбеста повърхност, със сиво-зелен до кестенявозелен цвят.

Пелинолистната амброзия е едногодишен плевел. Младите растения на пелинолистната амброзия се появяват в края на март, а масово – през април и май. Те цъфтят от юли до септември, а семеобразуват от септември до ноември. При благоприятни условия на растеж и развитие може да достигне до 2,0-2,5 м височина, а при засушаване и на бедни почви – до 10-15 см. Развива мощна коренова система. Проявява се като силен конкурент на културните растения. Тя притежава голяма екологична пластичност и размножителна способност.

Едно растение може да развие до 50 разклонения. Дори и след неколkokратно окосяване се развива нов подраст, който цъфти и семеобразува - от 30 000 до 40 000, максимално до 88 000 семена, които запазват кълняемостта си в почвата до 40 години.

Разпространението на семената става чрез посевния материал, фуражите, животните, поливните води и др. Установено е, че семена на пелинолистна амброзия, престояли до 430 дни във вода, не губят своята кълняемост, а това благоприятства пренасянето им и чрез поливните води.

Срещу този вид се препоръчват хербицидните препарати на следните бази **линурон** (Афалон 45 СК), **тербутрин** (Тербутрекс 50 ВП), **оксифлуорфен** (Гоал 2 Е), **флуорохлоридон** (Рейсър 25 СК), **бифенокс** (Модаон 4 Ф), **2,4 Д + дикамба** (Уидмастер), **2,4 Д** (Санафен и др.), **бентазон** (Базагран 600 СЛ), **клопиралид** (Лонтрел 300 ЕК) и др. По време на вегетацията на пелинолистната амброзия може да се използват **бифенокс** (Модаон 4 Ф) и **бентазон** (Базагран 600 СЛ). Посочените хербициди се препоръчват срещу пелинолистната амброзия само при културите, за които са одобрени за употреба.

Потенциално опасни за страната ни са още следните плевели: от многогодишните – Лисичоопашата софора (*Sophora alopecuroides* L.), разпространена в Турция и Азия; ива (*Iva axillaris* Pursh.), разпространена в Канада, Мексико, САЩ, Австралия и др.; Многогодишна амброзия (*Ambrosia psilostachya* D.C.), разпространена в Европа (в отделни райони на Русия), САЩ, Канада; Двуреден паспалум (*Paspalum distichum* L.), разпространен в отделни области на Европа, Америка, Африка, Азия и Австралия.

От едногодишните плевели опасност представляват всички диворастящи видове слънчоглед от род *Helianthus*, видовете от род *Solanum*, Щировидният аксирис (*Axyris amaranthoides* L.) и др.